

Informatie

JBPR 2010/59 Gerechtshof Amsterdam, 26-05-2009, 200.032.096/01

Exhibitieplicht

Aflevering	2010 afl. 5
College	Gerechtshof Amsterdam
Datum	26 mei 2009
Rolnummer	200.032.096/01
Rechter(s)	mr. Ingelse mr. Los mr. Goslings
Partijen	1. D.A. Godfrey te Honolulu, Hawaï (Verenigde Staten van Amerika), 2. B.K. Misamore te Houston, Texas (Verenigde Staten van Amerika), 3. Yukos International UK BV te Amsterdam, 4. Yukos Finance BV te Amsterdam, 5. de rechtspersoon naar het recht van de plaats van vestiging OAO Yukos Oil Company, zonder bekende vestigingsplaats in en buiten Nederland, appellanten in het principaal appel, geïntimeerden in het incidenteel appel, eisers in het incident, advocaten: mrs. F.E. Vermeulen en B.F.H. Rumora-Scheltema, tegen de rechtspersoon naar het recht van de plaats van vestiging OOO Promneftstroy te Moskou (Russische Federatie), geïntimeerde in het principaal appel, appellante in het incidenteel appel, verweerder in het incident, advocaten: mrs. D.J. Oranje en S.M. Peek.
Noot	<i>J. Ekelmans</i> mr. advocaat bij <i>Ekelmans & Meijer Advocaten</i> <i>Ekelmans</i> . <i>J.</i>
Trefwoorden	Exhibitieplicht
Regelgeving	Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering - 21 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering - 843a

» **Samenvatting**

De voorzieningenrechter meent dat tijdens een eerder kort geding in strijd met art. 21 Rv informatie is achtergehouden. Volgens de voorzieningenrechter rechtvaardigt dit dat een ruimere informatieplicht wordt aangenomen. Daarom veroordeelt hij de zwijgzame partij in een volgend kort geding tot verstrekking van bankafschriften en procesdossiers uit alle lopende procedures. Het hof meent dat niet blijkt dat art. 21 Rv een toereikende grondslag biedt voor een ruimere informatieverplichting, nog daargelaten dat niet van schending van dat artikel blijkt. Voorts meent het hof dat het gegeven bevel tot verstrekking van bescheiden aanmerkelijk verder gaat dan hetgeen noodzakelijk is voor het beschermen van de belangen van de partij die de bescheiden vordert. Het hof schorst de tenuitvoerlegging van het vonnis van de voorzieningenrechter.

beslissing/besluit

» **Uitspraak****1. Het geding in hoger beroep**

(...; red.)

In het incident**2. Feiten**

Voor zover in het incident van belang gaat het in deze zaak om het volgende.

2.1. Nadat OAO Yukos Oil Company (hierna: Yukos Oil Company) door een rechtbank te Moskou in staat van faillissement was verklaard, heeft de curator in het faillissement op 11 augustus 2006 Godfrey en Misamore ontslagen als bestuurders van Yukos Finance B.V. (hierna: Yukos Finance), van welke vennootschap Yukos Oil Company de enig

aandeelhoudster was, en op 15 augustus 2007 de aandelen in Yukos Finance verkocht aan Promneftstroy. Over de geldigheid van deze rechtshandelingen is een procedure aanhangig.

2.2. De Stichting Administratiekantoor Yukos International te Amsterdam houdt alle aandelen in Yukos International.

De stichting heeft certificaten van die aandelen uitgegeven, die alle worden gehouden door Yukos Finance.

2.3. Op vordering van onder meer Promneftstroy heeft de voorzieningenrechter van de rechtbank Amsterdam bij vonnis van 6 maart 2008 Yukos International B.V. (hierna: Yukos International), alsmede (haar bestuurders) Godfrey en Misamore bevolen "de opbrengsten van de verkoop van de olieraffinaderij Mazeikiu Nafta en de 49% deelneming in Transpetrol op een afzonderlijke rentedragende bankrekening ten name van Yukos International te storten en te houden en daarover niet te beschikken, met uitzondering van de betaling door Yukos International van de vordering van Moravel tot een bedrag van maximaal \$ 875.000.000,=, totdat daarover bij in kracht van gewijsde gegaan of uitvoerbaar bij voorraad gegane uitspraak van een Nederlandse rechterlijke instantie anders is beslist", op straffe van verbeurte van een dwangsom. De bedoelde bankrekening is een rekening bij Fortis Bank.

2.4. Op 14 maart 2008 heeft Fortis Bank ten laste van de Fortisrekening een bedrag van \$ 129.139.354,17 uitbetaald aan Yukos Hydrocarbons Investments Ltd uit hoofde van een op die rekening gelegd (executoriaal geworden) derdenbeslag.

2.5. Bij vonnis van 19 februari 2009 heeft de voorzieningenrechter in de rechtbank Amsterdam Yukos Finance en Yukos International onder meer bevolen, kort gezegd, aan Promneftstroy opgave te doen van de bedragen die uit de verkoop van de Litouwse olieraffinaderij op de Fortisrekening zijn geplaatst. Die opgave is op 26 februari 2009 gedaan.

3. Eerste aanleg

3.1. Promneftstroy heeft vervolgens Godfrey c.s. op 19 maart 2009 gedagvaard voor de voorzieningenrechter en, voor zover in dit incident van belang, gevorderd, kort gezegd, dat Yukos International, Godfrey en Misamore zal worden bevolen aan Promneftstroy schriftelijk op te geven welk bedrag zij van de Fortisrekening hebben doen halen en waarnaartoe zij de gelden hebben doen overmaken, alsmede aan Promneftstroy afschriften te geven van de bankafschriften van de Fortisrekening en van de processtukken, met inbegrip van beslagstukken, terzake activa van en lopende procedure namens of tegen Yukos Finance, Yukos International en hun dochtervennootschappen.

3.2. Bij het vonnis waarvan beroep heeft de voorzieningenrechter onder meer overwogen, zakelijk weergegeven, dat uitgangspunt is dat Promneftstroy recht heeft op een waarborg dat het vermogen van Yukos Finance in stand blijft, maar dat zij geen (onbeperkt) recht heeft op informatie. In de gang van zaken rondom de vordering van Yukos Hydrocarbons heeft de voorzieningenrechter echter aanleiding gezien het recht van Promneftstroy op informatie uit te breiden. De voorzieningenrechter heeft daarbij overwogen dat de advocaat van Godfrey c.s. ingevolge het bepaalde in artikel 21 Rv op de zitting die voorafging aan het onder 2.3 genoemde vonnis van 6 maart 2008 mededeling had moeten doen van de executoriale titel waarover Yukos Hydrocarbons toen reeds beschikte en waarvoor eerder conservatoir beslag was gelegd op de Fortisrekening.

3.3. De voorzieningenrechter heeft vervolgens Yukos International, Godfrey en Misamore veroordeeld, zowel ieder voor zich als gezamenlijk, binnen acht werkdagen na betekening van het vonnis:

- schriftelijk aan Promneftstroy op te geven welke bedragen in de periode van 26 mei 2006 tot heden van de Fortisrekening zijn gehaald en waarnaartoe die bedragen zijn overgemaakt,
- aan Promneftstroy kopieën te verschaffen van alle bankafschriften van de Fortisrekening vanaf 26 mei 2006, of vanaf zoveel later als deze rekening is geopend, tot heden,
- aan Promneftstroy kopieën te verschaffen van alle processtukken van alle juridische procedures ten name van of ten laste van Yukos Finance en Yukos International en van alle (derden) beslagen ten laste van Yukos Finance en Yukos International, op straffe van verbeurte van een dwangsom.

3.4. Het vonnis waarvan beroep is aan Godfrey c.s. betekend op 6 mei 2009. De in het dictum van het vonnis waarvan beroep vermelde termijn van acht werkdagen is in onderling overleg met enkele dagen verlengd in verband met de behandeling van de onderhavige incidentele vordering.

4. Vordering

4.1. Godfrey c.s. hebben gevorderd, kort gezegd, dat het hof op de voet van artikel 351 Rv de tenuitvoerlegging van het vonnis waarvan beroep zal schorsen.

4.2. Godfrey c.s. hebben daartoe onder meer aangevoerd dat een rechtsgrond voor de door de voorzieningenrechter opgelegde informatieplicht ontbreekt en dat de informatieplicht onduidelijk, niet uitvoerbaar en onnodig is en dat voldoening daaraan onomkeerbaar is.

4.3. Promneftstroy heeft aangevoerd dat Yukos Finance en Yukos Oil geen belang hebben bij de incidentele vordering en voorts heeft zij zich tegen toewijzing van de incidentele vordering verzet.

5. Beoordeling

5.1. Hoewel Yukos Finance en Yukos Oil Company zelf niet tot het verstrekken van informatie zijn veroordeeld, hebben zij toch belang bij schorsing van de tenuitvoerlegging van het vonnis waarvan beroep, Yukos Finance omdat de te verstrekken informatie ook betrekking heeft op procedures en beslagen waarbij zij is betrokken, en Yukos Oil Company omdat voornamelijk rekening moet worden gehouden met de mogelijkheid dat zij enig aandeel- of certificaathoudster van Yukos Finance is gebleven.

5.2. Uitvoering van de door de voorzieningenrechter gegeven veroordeling zal ertoe leiden dat Promneftstroy de vrije beschikking krijgt over informatie met betrekking tot Yukos Finance en Yukos International, die zij kan gebruiken op een wijze en voor doeleinden die haar goedgevallen, zonder dat vast staat dat zij recht heeft op de aandelen in Yukos Finance en derhalve recht heeft op die informatie.

5.3. Het verstrekken van die informatie is voorts onomkeerbaar in die zin, dat de aldus verworven kennis niet meer ongedaan kan worden gemaakt, ook niet indien komt vast te staan dat Promneftstroy geen recht heeft op de aandelen in Yukos Finance.

5.4. Daarnaast geldt dat de veroordeling een ruime strekking heeft. Zij heeft immers betrekking op alle processtukken van alle procedures waarbij Yukos Finance en Yukos International zijn betrokken, ongeacht de relatie van die stukken en procedures met de Fortisrekening en zonder onderscheid naar de aard en vertrouwelijkheid van die stukken en procedures.

Aldus verschaft de informatie, indien die wordt verstrekt, Promneftstroy gegevens over Yukos Finance en Yukos International en mogelijk derden, waarvan aannemelijk is dat die gegevens verder reiken dan noodzakelijk is voor het enkel beschermen van het tegoed op de Fortisrekening.

5.5. Uit het vonnis waarvan beroep blijkt niet dat de voorzieningenrechter het een en ander in haar oordeel heeft betrokken. Bovendien is voor het aanvaarden van de vergaande informatieplicht geen andere grondslag gegeven dan een verwijzing naar artikel 21 Rv. Dat artikel 21 Rv, daargelaten of de daarin neergelegde verplichting niet is nageleefd, hier een toereikende grondslag biedt, is echter niet (voldoende) gemotiveerd. In het licht van het voorgaande levert de tenuitvoerlegging van het vonnis waarvan beroep misbruik van executiebevoegdheid op. Onder deze omstandigheden ziet het hof aanleiding de tenuitvoerlegging van dat te schorsen.

Het hof ziet daarbij geen reden om ten aanzien van de verschillende onderdelen van de veroordeling anders te beslissen.

5.6. De beslissing over de kosten van het incident zal worden aangehouden tot de einduitspraak.

In de hoofdzaak

6. Verder verloop van het geding

6.1. De zaak wordt in hoger beroep behandeld als een spoedappel, met dien verstande dat het in de gegeven omstandigheden is toegestaan dat de grieven niet in de appeldagvaarding zijn

opgenomen. Godfrey c.s. zullen thans hun grieven moeten voordragen. De zaak zal daartoe naar de rol worden verwezen.

6.2. Bij het verder verloop van het geding zullen de termijnen die zijn genoemd in onderdeel 10.1 van het Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven in acht moeten worden genomen.

6.3. Het hof zal elke verdere beslissing aanhouden.

7. Beslissing

Het hof:

in het incident

schorst de tenuitvoerlegging van het vonnis waarvan beroep;

houdt de beslissing over de proceskosten aan tot de einduitspraak;

in de hoofdzaak

verwijst de zaak naar de rol van 9 juni 2009 voor memorie van grieven aan de zijde van Godfrey c.s.;

houdt elke verdere beslissing aan.

» Noot

Heeft de verplichting om de feiten juist en volledig aan te voeren (art. 21 Rv) invloed op de omvang van de aanspraak op bescheiden (art. 843a Rv)? Daarover gaat deze annotatie. Die vraag ligt voor bij de voorzieningenrechter en vervolgens bij het hof, waar schorsing van de tenuitvoerlegging van het vonnis van de voorzieningenrechter wordt gevraagd.

Het niet vermelde beslag

Centraal in deze zaak staat of het niet verstrekken van informatie in een eerder kort geding gevolgen heeft voor de beoordeling van een vordering tot verstrekking van bescheiden uit een later kort geding. Voor goed begrip van de zaak is derhalve van belang waar dat eerdere kort geding over ging. Dat ging over een bankrekening van Yukos International. In dat eerdere kort geding vorderde Promneftstroy, dat meent dat zij indirect alle certificaten van aandelen houdt in Yukos International, de veroordeling van Yukos International en haar bestuurders om op die bankrekening een bedrag te storten en te houden en daarover niet te beschikken.

Tijdens de behandeling van dit eerdere kort geding ligt onder de bank waar de rekening wordt aangehouden, reeds een derdenbeslag. Van dat derdenbeslag heeft Yukos International tijdens het eerste kort geding geen melding gemaakt. Dus ook niet om te betogen dat op korte termijn zou kunnen blijken dat het saldo op de rekening als gevolg van dat beslag niet intact zou kunnen blijven. Dat het saldo werd afgeroomd, bleek nauwelijks een week na het kortgedingvonnis: toen heeft de bank € 129 miljoen (inderdaad: miljoen) aan een beslaglegger afgedragen.

De vordering tot verstrekking van informatie

Zo'n jaar na dit eerste kort geding vordert Promneftstroy in een tweede kort geding van Yukos International verstrekking van informatie over onttrekkingen aan de bankrekening, afschriften van de bankrekening én processtukken van alle procedures waarbij Yukos International of aan haar gelieerde vennootschappen zijn betrokken. Promneftstroy is dan kennelijk op de hoogte geraakt van de onttrekking van € 129 miljoen en betwijfelt of haar positie wel voldoende is veilig gesteld en of het saldo wel intact blijft.

De ongelukkige keuze om art. 21 Rv in de beoordeling te betrekken

Nu om verstrekking van bescheiden wordt verzocht, ligt voor de hand dat de voorzieningenrechter die vordering toetst aan art. 843a Rv. Dat betekent dat bij de beoordeling de gebruikelijke criteria langsgelopen moeten worden, zoals rechtmatig belang, bepaalbaarheid én gewichtige reden. Uit het arrest van het hof blijkt niet precies wat de voorzieningenrechter in dit geval heeft gedaan. Het lijkt er echter op dat de voorzieningenrechter niet aan art. 843a Rv heeft getoetst. Centraal in het hoger beroep staat immers dat de voorzieningenrechter heeft overwogen dat weliswaar geen onbepaald recht op informatie bestaat, maar dat de verzwijging van het beslag in strijd is met het bepaalde in art. 21 Rv en derhalve aanleiding geeft de informatieverplichtingen uit te breiden. Vervolgens wijst de voorzieningenrechter het gevorderde toe.

Die verwijzing naar art. 21 Rv is wat mij betreft om verscheidene redenen een zwaktebod. Allereerst, omdat art. 843a Rv de voor de hand liggende toetssteen is voor vorderingen tot verstrekking van bescheiden. Niet blijkt dat art. 843a Rv onvoldoende mogelijkheden biedt om van Yukos International de bescheiden te vragen waar Promneftstroy belang bij heeft. De criteria rechtmatig belang én bepaalde bescheiden bieden immers ruimte voor het nemen van een op het processuele debat toegesneden afgewogen beslissing. Kort samengevat gaat het er bij die criteria immers om dat gevraagde bescheiden redelijkerwijs betrekking moeten hebben op feiten die relevant zijn voor eis of verweer en voldoende nauwkeurig moeten worden aangeduid. Ik weersta de verleiding om de vragen die daarbij spelen hier uit te spinnen. Wie behoefte heeft aan meer dan een enkel woord kan desgewenst grijpen naar de recent verschenen dissertaties: J.R. Sijmonsma, *Het inzage-recht* (in het bijzonder par. 7.1.1 en 7.3) of J. Ekelmans, *De exhibitieplicht* (in het bijzonder: hoofdstuk 6).

De verwijzing naar art. 21 Rv is niet alleen overbodig, hij is in de tweede plaats ook weinig bruikbaar: art. 21 Rv is immers een te algemeen geformuleerde bepaling om een adequate leidraad te kunnen bieden voor de vraag wanneer wel of niet aanspraak op bescheiden gemaakt zou kunnen worden. Dat onderkent ook de wetgever, die in de parlementaire geschiedenis aangeeft dat het artikel niet zonder meer een vorderingsrecht van een procespartij inhoudt, zodat voor een vordering tot verstrekking van bescheiden bijvoorbeeld op art. 843a Rv moet worden teruggevallen (*Parl. Gesch. Burg. Procesrecht*, Van Mierlo/Bart, p. 154). Art. 21 Rv biedt ook overigens slechts een dunne basis voor de invulling van mededelingsplichten. Dat blijkt uit het feit dat bij art. 21 Rv slechts een oppervlakkig debat is gevoerd over de precieze reikwijdte van mededelingsplichten óf de uitzonderingsgronden daarop. Zo komen wel de gewichtige redenen aan de orde, maar niet – bijvoorbeeld – verschoningsrechten en wettelijke en contractuele geheimhoudingsplichten. Evenmin wordt verder de diepte in gegaan, doordat onder ogen wordt gezien of verstrekking van mogelijk relevante informatie achterwege kan blijven omdat de voor informatieverstrekking te plegen inspanningen niet in redelijke verhouding staan tot de potentiële opbrengsten. De literatuur over art. 21 Rv is dan ook veelal terughoudend over de betekenis ervan (zie bijvoorbeeld Von Schmidt auf Altstadt, 'Opening van zaken', TCR 2002, p. 8-14; Giessen, *Bewijs en aansprakelijkheid*, p. 21-22; Klaassen: 'Spreken is zilver, zwijgen is fout', NJB 2002, p. 1450-1458).

De verwijzing naar art. 21 Rv door de voorzieningenrechter is in de derde plaats kwetsief, omdat het nog maar de vraag is of dat artikel is geschonden. Immers: in het eerste kort geding werd gevorderd dat Yukos International een bedrag op de rekening zou storten en daarop zou houden en niet over die bankrekening zou beschikken. Of dit gebod ook in de weg staat aan een betaling door een derde – de bank – ter voldoening aan diens wettelijke verplichting om mede te werken aan afwikkeling van derdenbeslag, is vervolgens een vraag van uitleg van het dictum. Zo op het eerste gezicht is het niet vanzelfsprekend dat de afwikkeling van het beslag door de bank strijdig is met de tegen Yukos International gerichte veroordeling die de pretense of werkelijke uiteindelijke aandeelhouder vroeg en verkreeg in het eerste kort geding. Stel dat de vordering in het eerste kort geding niet in de weg stond aan de afwikkeling van een beslag, dan laat zich goed verdedigen dat het beslag viel buiten het onderwerp van geschil en derhalve niet gemeld behoefde te worden. Of art. 21 Rv is geschonden, staat dan ook niet vast.

Bij het hof houdt het beroep op art. 21 Rv dan ook geen stand: het hof meent dat niet (voldoende) is gemotiveerd dat art. 21 Rv een toereikende grondslag biedt voor het aanvaarden van een verdergaande informatieverplichting, nog daargelaten – aldus het hof – of art. 21 Rv is geschonden.

Terug naar de basis: art. 843a Rv

Met het afserveren van art. 21 Rv als (aanvullende) grondslag voor de vordering tot verstrekking van bescheiden, is nog niet gezegd dat de in appel gevraagde schorsing van de tenuitvoerlegging van het vonnis van de voorzieningenrechter toegewezen zou moeten worden. Bij de daarbij te plegen afweging lag voor de hand dat het hof het oog ook alsnog uitdrukkelijk zou richten op de vereisten waaraan de vordering in kort geding wel getoetst had moeten worden en derhalve op art. 843a Rv.

Het hof benoemt art. 843a Rv niet uitdrukkelijk. Tegelijkertijd geeft het hof er wel blijk van te toetsen op een wijze die aansluit op de onder art. 843a Rv vereiste toetsing. In het bijzonder valt op dat het hof – terecht – reserves heeft bij het toekennen van een aanspraak op bescheiden wanneer aannemelijk is dat deze aanspraak verder reikt dan noodzakelijk is voor het beschermen van de in het geding zijnde belangen, in dit geval: de bescherming van het tegoed op de bankrekening. De gevorderde inzage in alle processtukken in alle procedures waarbij zijn betrokken Yukos International of aan haar gelieerde vennootschappen, betreft immers bescheiden ongeacht de relatie van deze stukken met de Fortis-rekening en zonder onderscheid naar aard en vertrouwelijkheid van die procedures. Terecht meent het hof dat de veroordeling derhalve te ver reikt. Begrijpelijk is dan ook dat de tenuitvoerlegging van de uitspraak van de voorzieningenrechter werd geschorst.

mr. J. Ekelmans, advocaat bij Ekelmans & Meijer Advocaten